

Куриш С.М.,

завідувач науково-методичного центру
суспільно-гуманітарної освіти та міжнародної інтеграції
Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»,
доцент

Тонієвич Т.Ю.,

методист науково-методичного центру
суспільно-гуманітарної освіти та міжнародної інтеграції
Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

ПРО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2025/2026 Н.Р.

У 2025/2026 навчальному році вивчення іноземних мов у закладах загальної середньої освіти здійснюватиметься за декількома Державними стандартами та типовими освітніми програмами:

- **у 1-4 класах** – за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року №87, та Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О.Я. Савченко, або Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р.Б. Шияна [2];

- **у 5-8 класах** – за модельними навчальними програмами, яким наказом МОН від 12 липня 2021 року №795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» [5]:

- модельною навчальною програмою «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М.) [5];

- модельною навчальною програмою «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Зимомря І.М., Мойсюк В.А, Трифан М.С. та ін.) [5];

- модельною навчальною програмою «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М., Мацькович М.Р., Глинюк Л.М., Браун Є.А.) [5];

- **у 9 (окрім пілотних шкіл) та 10-11 класах** (III ступеня) – за Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1392, та Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом МОН від 20 квітня 2018 року за №408 (у редакції наказу МОН від 20.06.2025 №890 [4].

Водночас наголошуємо, що програма не обмежує самостійність та творчу ініціативу вчителів, передбачаючи гнучкість у виборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб учнів та обраних засобів навчання (пункт 26 Державного стандарту) [4].

Іноземна мова на профільному рівні вивчається за умови її поглибленого вивчення на рівні базової середньої освіти. Друга іноземна мова вивчається за рахунок годин, відведених навчальним планом для профільних предметів і спеціальних курсів, або за рахунок додаткових годин.

Із переліком рекомендованої літератури можна ознайомитися на сайті Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/>) та на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<https://imzo.gov.ua/>).

При організації освітнього процесу в старшій школі (9-11 класи) вчитель може керуватися методичними рекомендаціями МОН з іншомовної освіти попередніх років.

Модельна навчальна програма визначає орієнтовну послідовність та окреслює очікувані результати навчання учнів, тоді як навчальна програма конкретизує ці послідовності й результати та чітко їх визначає. Модельна програма не визначає кількості годин викладання і не є остаточною. На основі модельної навчальної програми вчитель розробляє **навчальну програму, що затверджується педагогічною радою закладу**. Навчальна програма оформляється за зразком модельних навчальних програм. На титульному аркуші зазначається назва та авторський колектив модельної навчальної програми, на основі якої створено навчальну програму.

Учитель може використовувати одразу кілька **підручників** з тих, що мають відповідний гриф МОН, а також створювати додаткові навчальні матеріали. Використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, є необов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди всіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення.

У початковій школі (1-4 класи) **зошити** перевіряються після кожного уроку у всіх учнів. У 5-9 класах зошити перевіряються один раз на тиждень. У 10-11 класах у зошитах перевіряються найбільш значущі роботи, але з таким розрахунком, щоб один раз на місяць перевірялися роботи всіх учнів. До виправлення помилок у письмових роботах учителі можуть підходити диференційовано, враховуючи вікові особливості учнів та рівень сформованості відповідного вміння в конкретного учня: виправляти помилки власноруч; підкреслювати слово/вираз тощо з помилкою; підкреслювати саму помилку з метою самостійного виправлення її учнем; позначати рядок, у якому є помилка, на полях з метою самостійного пошуку та виправлення помилки учнями. Зошити підписуються виучуваною мовою. Зразок підпису:

English	Deutsch	Français
Ivan Petriv Form 2A Chernivtsi Lyceum/Gymnasium #	Ivan Petriv Klasse 5 "A" Gymnasium № Uzhhorod Stadt	Ivan Petriv Classe de 5 ^{ème} A Ecole secondaire de Sokernetsya Lycée de Bilky

Відповідно до загальних вимог до ведення **класного журналу** записи в ньому ведуться державною мовою. З іноземних мов частково допускається запис змісту уроку та завдання додому мовою вивчення предмета. Як приклад подаємо зразок обліку навчальних досягнень у класному журналі.

Англійська мова (назва предмета)		Облік навчальних досягнень учнів																		Характеристика результатів навчальної діяльності			
№ з/п	Місяць, число Прізвище, ім'я учня (учениці)	09	27	Зошит	Тематична	02	18	Зошит	Тематична	05	15	Зошит	Тематична	06	16	Зошит	Тематична	Аудіювання	Говоріння	Читання	Письмо	І семестр	Скоригована
		09	09			10	10			11	11			12	12								
1.	А ...	7	8	9	8	10	8	9	9	8	7	7	8	8	10	9	9	9	10	9	10	9	
2.	Б ...	7	н	9	7	9	8	9	9	9	н	8	9	7	7	8	7	8	9	9	7	8	

Облік навчальних досягнень учнів

№ з/п	Місяць, число	Оцінка навчальних досягнень учнів																						
		19 01	07 02	Зощит	Тематична	22 02	08 03	Зощит	Тематична	25 03	15 04	Зощит	Тематична	26 04	18 05	Зощит	Тематична	Аудіювання	Говоріння	Читання	Письмо	І семестр	Скоригована	Річна
1.	А ...	7	8	9	8	10	8	9	9	8	7	7	8	8	10	9	9	9	10	9	10	9		9
2.	Б ...	7	н	9	7	9	8	9	9	9	н	8	9	7	7	8	7	8	9	9	7	8		8

Звертаємо увагу, що діагностичні (контрольні роботи) проводяться відповідно до календарно-тематичного планування. На лівій сторінці журналу рекомендується виставляти оцінки за цей вид роботи в колонці з датою. На правій сторінці журналу в «Зміст уроку» прописується проведена діагностична (контрольна) робота. Рекомендуємо до використання в роботі наказ МОН від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання», у якому описується процедура та критерії оцінювання результатів навчання учнів з іншомовної освіти відповідно до груп результатів та рівнів володіння іноземними мовами [3].

Враховуючи важливість профільного навчання у старших класах у закладах загальної середньої освіти, рекомендуємо до використання освітню методику **CLIL**, яка розшифровується як Content and Language Integrated Learning. Це сучасна методика викладання, що передбачає вивчення будь-якого предмета виучуваною мовою. Тобто учні одночасно вивчають, наприклад, історію і іноземну мову [1].

Основна мета CLIL – скорочення часу мовлення вчителя і збільшення часу мовлення учнів для того, щоб з допомогою вчителя та участю однокласників надати їм можливість активно практикуватися на уроці, використовувати іноземну мову як засіб комунікації.

На уроці біології, вивчаючи харчові ланцюги, учні можуть розмірковувати, що станеться, якщо зникне один з видів. Це розвиває не лише знання мови, а й аналітичні здібності, креативність, навички аналізу, порівняння та пошуку рішень. Здобувачі освіти пропонують ідеї, висловлюють думки, торкаються різних аспектів заданої теми. Так стимулюється мовно-розумова діяльність дітей, актуалізується їхній мовний досвід. Участь у дискусіях, диспутах, форумах сприяє підвищенню мотивації, стимулює мовленнєву активність здобувачів освіти в ході осмислення й обговорення проблем. Культурологічні знання, які спрямовані на розуміння власної та іноземної культури, визначення свого місця та ролі в них, формування позитивного ставлення до інших культур є важливою складовою CLIL. Окрім цього, діти засвоюють достатньо великий об'єм мовного матеріалу, що представляє собою повноцінне занурення в природне мовне середовище. Необхідно також відзначити те, що робота над різними темами дозволяє вивчити специфічні терміни, певні мовні конструкції, які сприяють поповненню словникового запасу здобувача освіти, предметної термінології і готують його до подальшого вивчення та застосування отриманих знань і вмінь.

Під час викладання іноземних мов **рекомендуємо**:

- надавати особливу увагу **усним** рецептивним і продуктивним видам діяльності та відповідним комунікативним умінням: сприйманню на слух і говорінню. Зокрема, у першому класі домінуючим повинно бути слухання, щоб учні мали змогу якомога більше чути нову мову. Заохочуйте своїх учнів спілкуватись якомога більше іноземною мовою, навіть на елементарному рівні. **Види роботи на уроці** повинні бути максимально простими, щоб діти могли їх зрозуміти. Добирайте завдання в межах можливостей дітей; завдання повинні бути досяжними, але у той же час достатньо стимулюючими для того, щоб діти були задоволені своєю роботою в кінці кожного уроку. Давайте чіткі та прості інструкції, щоб діти зрозуміли, що від них очікується;

- використовувати коротші види роботи. Увага та зосередженість дітей є нетривалими. Діти зазвичай втрачають інтерес до діяльності, якщо вона занадто довга і складна [6];

- застосовувати ігри, пісні, римівки, чанти, короткі історії, щоб зробити урок приємнішим та веселішим. Використовуйте багато наочності, вона допомагає дітям розуміти мову. Більше уваги варто зосереджувати на спілкуванні, аніж на граматиці. Не навчайте більше чотирьох або п'яти одиниць мовного інвентаря одночасно на одному уроці. Принцип «менше – це більше» повинен застосовуватися під час навчання іноземної мови, оскільки існує межа нового матеріалу, який наймолодші школярі можуть засвоїти. Вихід за межі можливого зазвичай викликає розчарування і відчуття невдачі.

Пропонуємо використовувати наступні безкоштовні онлайн-ресурси для організації навчання.

● **Англійська мова**

- Британська Рада в Україні:

→ навчання різних вікових груп: практичні ресурси, плани уроків тощо: <https://www.teachingenglish.org.uk/resources>;

→ низка різноманітних коротких курсів для вчителів на FutureLearn: <https://www.teachingenglish.org.uk/training>;

→ путівник із дистанційного навчання: <https://tinyurl.com/ydgtesyoy>;

→ навчальний відеосеріал «Word on the street» (рівні B1, B2): <https://tinyurl.com/yc44nndh>;

→ колекція ресурсів для розвитку мовленнєвих умінь: <https://learnenglish.britishcouncil.org/skills>;

→ граматичний практикум: <https://learnenglish.britishcouncil.org/grammar>;

→ лексичний практикум: <https://learnenglish.britishcouncil.org/vocabulary>;

- Express Publishing:

→ матеріали для сприймання на слух (рівні A2-B1), плани уроків, формувальне оцінювання: <https://foliobooks.com.ua/ua-teachers-room>;

→ безкоштовні ресурси для вчителів від видавництва: робочі аркуші, картки, аудіозаписи, портфоліо та багато іншого: <https://tinyurl.com/y9dk9nca>;

- Linguist – Cambridge University Press – MMPublications:

→ дистанційне навчання (1-4 класи): Quick Minds: <https://bit.ly/2xGdCeV>;

→ безкоштовний інтерактивний додаток, аудіо, додаткові ресурси, підручники, книги для вчителя та інше до курсу Quick Minds for Ukraine: <https://tinyurl.com/y77lj6me>;

- методичні поради, посилання на платформи для організації дистанційного навчання та інше:

→ Quizlet: <https://www.flexiquiz.com/>;

→ Kahoot: <https://tinyurl.com/y9x5n54z>;

→ Blackboard: <https://tinyurl.com/yd5n42a7>;

→ використання візуальних елементів: <https://tinyurl.com/y8gkyof9>;

→ дія та взаємодія – важливі складники дистанційного навчання у початковій школі: <https://tinyurl.com/ybhj8jqs>;

→ відеуроки Smart Junior for Ukraine для учнів 1-3 класів: <https://tinyurl.com/ybdkm5qv>;

- Oxford University Press:

→ вчительські спільноти, вебінари, підписка на професійні розсилки, домашнє читання тощо: <https://tinyurl.com/y9lcqxuu>;

→ оцінювання: активності, які допомагають учням продемонструвати те, що вони знають: <https://tinyurl.com/y7fnqnek>;

→ адаптивне тестування у вивченні англійської мови: <https://tinyurl.com/y7vn7g66>;

- оцінювання глобальних умінь: <https://tinyurl.com/y74fcmzz>;
- створення тестів для підлітків: <https://tinyurl.com/y98koce9>;
- серія вебінарів для вчителів на тему оцінювання: <https://tinyurl.com/y8tejpna>;
- Pearson – DINTERNAL EDUCATION:
- освітній сайт «Пірсон» Україна: https://www.pearson.com/en-us.html?srsltid=AfmBOopiB75MJniyBopTWANDJgzaUJm46Yra_Z5eW8IZRzgrR3lHm0-K;
- освітній проект: уроки наживо: <https://tinyurl.com/y9cvmmxx>.
- **Французька мова**
- базовий інтернет-ресурс з французької мови для батьків: <https://tinyurl.com/yazfnkcw>;
- базовий інтернет-ресурс для учнів, навчальний додаток: <https://tinyurl.com/y88q3zv2>;
- сайти для безкоштовного вивчення французької мови: для учнів усіх рівнів: <https://tinyurl.com/y8rdoynx>, <https://www.bonjourdefrance.com>;
- безкоштовні онлайн-тести для перевірки рівня володіння французькою мовою: <https://www.ecolelibre.de/test-your-level>;
- додатки для вивчення французької мови: <https://babadum.com>;
- французька мова для вчителів і учнів: <https://savoirs.rfi.fr/en/apprendre-enseigner>;
- безкоштовний кібержурнал для вивчення французької мови: <https://tinyurl.com/ybxslzms>, <https://tinyurl.com/ybgtd3ow>, <https://tinyurl.com/y7xftroq>, <https://espacevirtuel.emdl.fr/>;
- навчальні матеріали з використанням актуальних подій у Франції та світі: <https://tinyurl.com/ybxslzms>, <https://tinyurl.com/ybgtd3ow>, <https://espacevirtuel.emdl.fr>;
- PROFLE+: <http://www.cned.fr/inscription/8PFLEDIX>;
- відкриті курси (МООС) для викладання французької мови: <https://mooc.cavilam.com>;
- IFOS – навчальна платформа для викладання професійної французької мови: <https://ifos.institutfrancais.com>.
- **Німецька мова**
- для учнів:
- дитячий університет для дітей віком від 8 до 12 років, де вони мають можливість навчатися за трьома напрямками: людина, природа, техніка, а також вивчати німецьку мову: <https://tinyurl.com/y7p7w6sn>;
- онлайн-університет JuniorUni для учнів від 12 до 14 років: <https://teacher.thelanguagemagician.net/login?ukr>;
- безкоштовна комп'ютерна гра для учнів віком від 8 до 12 років, яка мотивує їх до вивчення іноземних мов, водночас допомагає оцінити навчальні досягнення учнів: <https://tinyurl.com/ycfap3vw>;
- «Місто слів» – навчальний додаток для опанування лексики рівня A1/A2: <https://tinyurl.com/h2tcz7w>;
- 10 навчальних розділів для опрацювання лексики та граматичних структур на повсякденні теми: <https://tinyurl.com/y9ne2nkk>;
- казки з усього світу: <https://tinyurl.com/y78hfalz>;
- для вчителів:
- безкоштовні вебіари для вчителів німецької мови від Goethe-Institut: <https://tinyurl.com/ychn9gns>;
- матеріали для навчання, цікаві ідеї для занять, актуальні теми з методики та дидактики німецької мови: <https://tinyurl.com/yba2l3c5>;
- онлайн-платформа Goethe-Institut «Німецька в початковій школі»: добірка матеріалів, які можна використовувати, щоб зробити уроки веселими та різноманітними: <https://www.goethe.de/en/spr.html>.

Список використаних джерел та літератури

1. CLIL в Україні. URL: <https://osvitoria.media/experience/metodyka-clil-dlya-vchyteliv-inozemnoyi-movy-ta-vchyteliv-predmetnykiv-chomu-varto-sprobuvaty/> (дата звернення: 05.06.2025).
2. Офіційний сайт МОН України. Державний стандарт початкової освіти, Державний стандарт базової середньої освіти. Додаток 2. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti> (дата звернення: 05.06.2025).
3. Офіційний сайт МОН України. Наказ МОН України від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia> (дата звернення: 07.06.2025).
4. Офіційний сайт ІМЗО. Наказ МОН «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти». Додаток 3. URL: <https://imzo.gov.ua/2021/02/22/nakaz-mon-vid-19-02-2021-235-pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitn-oi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/> (дата звернення: 07.06.2025).
5. Офіційний сайт ІМЗО. Наказ МОН «Про надання грифа “Рекомендовано Міністерством освіти і науки України” модельним навчальним програмам для закладів загальної середньої освіти». URL: <https://imzo.gov.ua/2021/07/14/nakaz-mon-vid-12-07-2021-795-pro-nadannia-hryfa-rekomendovano-ministerstvom-osvity-i-nauky-ukrainy-model-nym-navchal-nym-prohramam-dlia-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/> (дата звернення: 07.06.2025).
6. Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В. Спілкування в Інтернеті. Етикет спілкування в мережах. URL: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=68vEhiKEBOA&feature=youtu.be> (дата звернення: 05.06.2025).